

Pojęcia kluczowe: *zawezwanie do próby ugodowej, przerwanie biegu terminu przedawnienia*

Antoni Żukowski

Czy wciąż potrzebna jest uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego w sprawie zawezwania do próby ugodowej? Uwagi na marginesie wyroku Sądu Najwyższego z 8.11.2023 r. (II CSKP 1650/22)

ABSTRAKT

Artykuł zawiera częściowo krytyczne uwagi do wyroku Sądu Najwyższego z 8.11.2023 r. w sprawie II CSKP 1650/22 dotyczącego zawezwania do próby ugodowej w kontekście przerwania biegu przedawnienia roszczenia. W ocenie autora, pomimo licznych wypowiedzi judykatury oraz doktryny, kwestia będąca przedmiotem omawianego orzeczenia Sądu Najwyższego nie jest jednoznacznie przesądzona, a brak odnośnej uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego wciąż prowadzi do rozbieżności w orzecznictwie.

I. WSTĘP

Pozornie prosta instytucja zawezwania do próby ugodowej od wielu lat jest przedmiotem kontrowersji i doczekała się licznych wypowiedzi doktryny oraz judykatury¹. W numerze 2022/11 „Palestry” opublikowano mój artykuł, w którym zawarłem rozważania na temat tego, jakie jest właściwe forum do badania, czy wniosek o zawezwanie do próby ugodowej przerwał bieg przedawnienia roszczenia². Przedstawiłem także krytyczne stanowisko co do poglądów judykatury, z których wynika, że tylko sąd prowadzący postępowanie pojednawcze jest upoważniony do badania tego, czy

1 Już po napisaniu niniejszego artykułu w Sądzie Najwyższym zarejestrowano pod sygnaturą III CZP 22/24 zagadnienie prawne o treści: Czy w sporze o roszczenie objęte zawezwaniem do próby ugodowej sąd każdorazowo obowiązany jest dokonać oceny materialnej tego zawezwania odnośnie motywacji wierzyciela, to jest co do rzeczywistego istnienia celu, o którym mowa w art. 123 § 1 pkt 1 k.c.? Na to pytanie Sąd Najwyższy ma odpowiedzieć w składzie 7 sędziów, co jednak na moment opublikowania artykułu jeszcze nie nastąpiło.

2 A. Żukowski, *Czy sąd rejonowy może zbadać cel złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej w postępowaniu pojednawczym?*, „Palestra” 2022/11, s. 80–97.

wniosek o zawezwanie do próby ugodowej przerwał bieg przedawnienia, a badanie tej kwestii w późniejszym postępowaniu rozpoznawczym jest wyłączone³. Wyraziłem wówczas zapatrywanie, że pomimo decyzji ustawodawcy polegającej na nowelizacji art. 121 Kodeksu cywilnego⁴ wprowadzającej zasadę, że wniosek o zawezwanie do próby ugodowej zawiesza bieg przedawnienia roszczenia, kwestia wniosków o zawezwanie do próby ugodowej złożonych przed ww. nowelizacją będzie nadal sporna⁵. W swojej wypowiedzi zawarłem oczekiwanie, że zapadnie uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego w sprawie III CZP 43/22, w ramach której Sąd Najwyższy miał udzielić odpowiedzi na pytania 1) czy zawezwanie do próby ugodowej może przerwać bieg przedawnienia roszczenia, a jeśli tak, czy przerwa biegu przedawnienia zależy od tego, czy wierzyciel, mając na względzie zachowanie dłużnika, mógł rozsądnie oceniać, że postępowanie pojednawcze doprowadzi do zawarcia ugody?; 2) czy jeżeli zawezwanie do próby ugodowej spowodowało przeprowadzenie postępowania pojednawczego, w postępowaniu rozpoznawczym dopuszczalne jest ustalenie, że nie przerwało ono biegu przedawnienia roszczenia?⁶.

Kończąc rozważania zawarte w artykule, sformułowałem postulat, że przed wydaniem uchwały Sąd Najwyższy powinien przeanalizować dotychczasowy dorobek doktryny i orzecznictwa i w sposób racjonalny ocenić charakter postępowania pojednawczego, i liczyłem, że to pozwoliłoby Sądowi Najwyższemu dojść do wniosku, że zawezwanie do próby ugodowej w uprzednim stanie prawnym mogło przerwać bieg przedawnienia, jeśli było złożone bezpośrednio w celu dochodzenia roszczenia, przy czym ocena rzeczywistej woli wnioskodawcy należy do sądu procesowego, a nie do sądu prowadzącego postępowanie pojednawcze⁷.

Niestety, pomimo upływu dwóch lat od publikacji moich ostatnich rozważań na łamach „Palestry”, Sąd Najwyższy pomimo zaplanowanych w sprawie III CZP 43/22

3 Zob. przywoływane w artykule orzeczenia wskazujące na taką wykładnię, tj.: wyrok SN z 27.07.2018 r. (V CSK 384/17), LEX nr 2525421; wyrok SN z 12.03.2020 r. (IV CSK 582/18), LEX nr 3107532; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 19.05.2021 r. (I ACa 856/19), LEX nr 3206556; wyrok Sądu Okręgowego w Olsztynie z 27.08.2020 r. (IX Ca 1316/19), LEX nr 3055734.

4 Ustawa z 23.04.1964 r. Kodeks cywilny (Dz.U. z 2022 r. poz. 1360 z późn. zm.), dalej: k.c.

5 A. Żukowski, *Czy sąd rejonowy...*, s. 95. Podobnie: K. Zawada, *Przedawnienie roszczeń. Ewolucja regulacji – aktualne problemy – potrzeba nowej regulacji*, „Przegląd Sądowy” 2023/1, s. 17; B. Kowalczyk, *Zawezwanie do próby ugodowej a przerwanie biegu przedawnienia – nowe ujęcie starego problemu*, „Monitor Prawniczy” 2022/8, s. 399 oraz P. Machnikowski, *art. 123 (w:) Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2023, Legalis/el. Odmienne, choć bez szerszego uzasadnienia, P. Buczkowski wskazuje na istnienie utrwalonego stanowiska judykatury dotyczącego tego, że zawezwanie do próby ugodowej stanowiło czynność wywołującą przerwanie biegu przedawnienia, jednakże wskutek nowelizacji k.c. stanowisko to miałoby w ocenie tego autora mieć „głównie charakter historyczny”, zob. P. Buczkowski, *Zawieszenie biegu przedawnienia w prawie cywilnym w świetle noweli z grudnia 2021 r.*, „Ius Novum” 2022/3, s. 93.

6 Postanowienie SN z 16.10.2020 r. (IV CSK 107/20), LEX nr 3077377. Wskazano tam aż pięć różnych linii orzeczniczych świadczących o rozbieżności w poglądach co do zawezwania do próby ugodowej. W 2018 r. A. Kubas stwierdzał, że kwestia przerwania biegu przedawnienia przez wniosek o zawezwanie do próby ugodowej jest wyjaśniona w judykaturze od ponad pół wieku, zob. A. Kubas, *Przerwanie biegu przedawnienia przez czynność procesową – kilka uwag do art. 123 § 1 pkt 1 K.C.* (w:) *Qui bene dubitat, bene sciet. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Ewie Nowińskiej*, red. J. Barta, J. Chwalba, R. Markiewicz, P. Wasilewski, Warszawa 2018, s. 311.

7 A. Żukowski, *Czy sąd rejonowy...*, s. 95.

posiedzeń, nie wydał oczekiwanej⁸ uchwały. Jak zostanie wyjaśnione w dalszej części artykułu, taka sytuacja wpływa na niespójność orzecznictwa samego Sądu Najwyższego, jak i sądów powszechnych. Przyczyn braku wydania uchwały przez Sąd Najwyższy można upatrywać w „zawirowaniach” proceduralnych, jakich doznała sprawa, w której miała zapaść przedmiotowa uchwała⁹.

W ramach niniejszego artykułu, na marginesie częściowo krytycznych uwag do wyroku Sądu Najwyższego z 8.11.2023 r. wydanego w sprawie II CSKP 1650/22¹⁰, a także przy uwzględnieniu innych wypowiedzi Sądu Najwyższego, stawiam ponownie postulat, że konieczne jest zajęcie przez Sąd Najwyższy jednoznacznego stanowiska – w formie uchwały 7 sędziów – na temat skutków zawezwania do próby ugodowej dla przerwania biegu przedawnienia oraz właściwego forum do badania tych skutków.

8 Wydaje się, że nie tylko ja oczekiwałem na wydanie wspomnianej uchwały. B. Kowalczyk stwierdzał, że „rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przedstawionych zagadnień ma potencjał wywarcia istotnego wpływu na praktykę korzystania z instytucji postępowania pojednawczego, chociaż tylko w odniesieniu do wniosków o zawezwanie do próby ugodowej złożonych przed dniem 3.06.2022” (B. Kowalczyk, *Zawezwanie...*, s. 399–400). Na rozbieżność w dotychczasowych wypowiedziach SN w kontekście mającej zapaść uchwały zwracał uwagę także I. Wolwiak (I. Wolwiak, *Przedawnienie roszczenia – ochrona czy poszukiwanie w poszukiwaniu przedprocesowego rozwiązania sporu – cz. I*, „Monitor Prawniczy” 2022/1, s. 27). Z kolei M. Gutowski, przedstawiając autorskie stanowisko w oczekiwaniu na uchwałę Sądu Najwyższego, przyjął, że „Jeśli uchwała zostanie wydana przez powiększony skład SN z mocą zasady prawnej, być może przyczyni się do ujednolicenia orzecznictwa”, M. Gutowski, *Kiedy wniosek o zawezwanie do próby ugodowej przerywa bieg przedawnienia. Kilka uwag na kanwie postanowienia Sądu Najwyższego z 16.10.2020 r.*, IV CSK 107/20 (w:) *Ius civile vigilantibus scriptum est. Księga jubileuszowa Profesora Adama Olejniczaka*, red. J. Haberk, J. Grykiel, K. Mularski, Warszawa 2022, s. 231. M. Giaro z kolei stwierdzał: „niezależnie od rozstrzygnięcia przez powiększony skład SN zagadnień przekazanych mu postanowieniem IV CSK 107/20 będzie ono, z punktu widzenia pewności prawa w tak ważnej dla praktyki sferze sądowego dochodzenia roszczeń, przedstawiać wartość samą w sobie”, M. Giaro, *Przerwanie biegu przedawnienia przez zawezwanie do próby ugodowej*, „Monitor Prawniczy” 2021/19, s. 1038. Również A. Szlęzak wyrażał oczekiwania co do dotychczas niewydanej uchwały, podkreślając jej zdolność do zlikwidowania „zadawnionego sporu”, A. Szlęzak, *Zawezwanie do próby ugodowej jako czynność przerywająca bieg terminu przedawnienia – na marginesie wyroku Sądu Najwyższego z 17.06.2021 r.*, II CSKP 104/21 „Przegląd Prawa Handlowego” 2021/11, s. 16. Jeśli chodzi o wypowiedzi judykatury, to postanowienie SN z 16.10.2020 r. (IV CSK 107/20), LEX nr 3077377 było wspomniane m.in. w następujących orzeczeniach: wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 31.03.2022 r. (XX GC 825/15), LEX nr 3505092; wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z 28.10.2022 r. (XX GC 74/19), LEX nr 3459510; wyrok Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z 3.04.2023 r. (III Ca 689/22), LEX nr 3566240.

9 Dokładne ustalenie historii proceduralnej tej sprawy nastręcza trudności zainteresowanemu badaczowi. Funkcjonalność strony internetowej Sądu Najwyższego pozwała bowiem jedynie w ograniczonym zakresie na zapoznanie się z poszczególnymi decyzjami procesowymi w sprawie. Sprawa III CZP 43/22 została pierwotnie zarejestrowana 12.06.2021 r. na skutek postanowienia SN z 16.10.2020 r. (IV CSK 107/20), LEX nr 3077377. Pierwotnie do rozpoznania zagadnienia prawnego w tej sprawie wyznaczono skład: M. Krajewski (przewodniczący), P. Grzegorzczak, B. Janiszewska, M. Koba, M. Łochowski, M. Załucki, D. Zawistowski (sprawozdawca). Rozpoznanie zagadnienia prawnego w tym składzie przewidziano w planie posiedzeń na październik 2022 r. Z uwagi na wątpliwości sędziów sprawozdawcy co do rozpoznawania sprawy z udziałem osób powołanych do pełnienia urzędu sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej na mocy ustawy z 8.12.2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz.U. z 2018 r. poz. 3), postanowieniem z 3.09.2022 r. (III CZP 43/22) Sąd Najwyższy zwrócił się z pytaniami prejudycjalnymi do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w przedmiocie statusu części sędziów wyznaczonych do rozpoznania sprawy III CZP 43/22 oraz zawiesił rozpoznanie sprawy do czasu udzielenia odpowiedzi na postawione pytania (<https://www.sn.pl/sites/orzecznictwo/OrzecznictwoHTML/iii%20czp%2043-22.docx.html>, dostęp: 23.02.2024 r.). Postanowieniem SN z 15.09.2022 r. (II CSKP 315/22), LEX nr 3488006 wydanym w sprawie, w której przekazano zagadnienie prawne powiększonemu składowi Sądu Najwyższego, doszło zaś do uchylecia postanowienia SN z 16.10.2020 r. (IV CSK 107/20), LEX nr 3077377 o przekazaniu zagadnienia prawnego powiększonemu składowi. Od tego czasu jednak w sprawie III CZP 43/22 są podejmowane dalsze czynności, w szczególności postanowieniem SN z 20.04.2023 r. (III CZP 43/22), LEX nr 3549952 wyłączono sędziego Sądu Najwyższego M. Romańską od rozpoznania sprawy. Po wydaniu tego postanowienia doszło do zmiany składu rozpoznającego sprawę, a według treści wokandy Sądu Najwyższego na dzień 7.02.2024 r. sprawę miał rozpoznawać Sąd Najwyższy w składzie W. Pawlak (przewodniczący, sprawozdawca), P. Grzegorzczak, M. Koba, G. Misiurek, A. Piotrowska, R. Trzaskowski, D. Dończyk.

10 Wyrok SN z 8.11.2023 r. (II CSKP 1650/22), LEX nr 3624828.

II. STAN FAKTYCZNY SPRAWY II CSKP 1650/22

Chociaż omawiane orzeczenie zapadło na gruncie wielowątkowego sporu pomiędzy spółką R. sp. o.o. (producent mebli oraz metalowych wyrobów gotowych) a bankiem, wynikłego z zawartych przez strony umów o prowadzenie rachunków bankowych dla klientów korporacyjnych oraz o świadczenie usług związanych z tymi rachunkami, to na potrzeby niniejszego artykułu wystarczające jest jedynie skróto-
we przytoczenie stanu faktycznego sprawy. Pozwany bank świadczył dla R. sp. z o.o. transakcje opcyjne – w różnych wariantach, takich jak europejskie opcje zwykłe (waniłowe) oraz opcje barierowe z barierą amerykańską wyłączającą (*knock – out down*). Z części historycznej uzasadnienia omawianego wyroku Sądu Najwyższego wynika, że bank wystawił przeciwko spółce R. sp. z o.o. bankowy tytuł egzekucyjny i wszczęte na jego podstawie postępowanie egzekucyjne, a następnie pomiędzy stronami toczyło się postępowanie o zwrot nienależycie zapłaconej bankowi części kwoty. Ponadto R. sp. z o.o. wystąpiła także z zawezwaniami do próby ugodowej datowanymi na 2.02.2011 r., 23.03.2011 r., 26.09.2012 r. oraz 8.04.2013 r. Następnie R. sp. z o.o. wystąpiła przeciwko bankowi z pozwem o zapłatę łącznej sumy 11.786.135,05 zł wraz z odsetkami, podając różne daty wymagalności swoich roszczeń.

Roszczenia R. sp. z o.o. określone w zawezwaniu do próby ugodowej z 2.02.2011 r. były powtórzone co do kwot w zawezwaniu z 8.04.2013 r. Pozwany bank kwestionował zaś przerwanie biegu przedawnienia przez każde z tych zawezwań.

Sąd pierwszej instancji uznał za częściowo zasadny zarzut przedawnienia podniesiony przez bank, uznając, że z zawezwań do prób ugodowych nie wynika, aby powód skutecznie doprowadził do przerwania biegu przedawnienia roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, a jedynie część kwoty dochodzonej przez powoda wynikająca z deliktu i objęta zawezwaniem z 26.09.2012 r. mogła zostać uznana za nieprzedawnioną, przy czym sąd pierwszej instancji oddalił powództwo. Apelacja powoda została oddalona przez sąd drugiej instancji, który przyjął, że żadne z zawezwań do prób ugodowych nie doprowadziło do przerwy biegu przedawnienia, gdyż podczas składania tych zawezwań strony pozostawały już w sporze co do ważności umowy kredytu oraz transakcji opcji walutowych, zaś pozwany konsekwentnie kwestionował zasadność tych roszczeń, a kolejne wnioski nie prowadziły do podjęcia żadnych rozmów ugodowych. Powyższe doprowadziło Sąd Apelacyjny do wniosku, że powód nie mógł liczyć na to, że w ramach zainicjowanego postępowania pojednawczego dojdzie do zawarcia ugody i zaspokojenia jego roszczeń.

Jeden z zarzutów skargi kasacyjnej dotyczył naruszenia przez sąd drugiej instancji art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 10 Kodeksu postępowania cywilnego¹¹, przy

11 Ustawa z 17.11.1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 1550 z późn. zm.), dalej: k.p.c.

czym w uzasadnieniu omawianego wyroku Sądu Najwyższego nie wyjaśniono, w jaki sposób uzasadniono ten zarzut.

III. STANOWISKO SĄDU NAJWYŻSZEGO CO DO MOŻLIWOŚCI PRZERWANIA BIEGU PRZEDAWNIENTA PRZEZ ZAWEZWANIE DO PRÓBY UGODOWEJ

Sąd Najwyższy, analizując zarzuty skargi kasacyjnej, w pierwszej kolejności stwierdził, że „*de lege lata* stanowisko, że w świetle art. 123 § 1 pkt 1 k.c. zawezwanie do próby ugodowej przerywa bieg przedawnienia roszczenia – co do zasady – należy podzielić, jeśli chodzi o pierwszy wniosek o zawezwanie do próby ugodowej”. W dalszej części uzasadnienia komentowanego wyroku Sąd Najwyższy wskazał, że nie można jednak wyprowadzić z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. generalnej reguły, że każde kolejne zawezwanie do próby ugodowej doprowadzi do skutku w postaci przerwania biegu przedawnienia.

Następnie stanowisko to zostało doprecyzowane i Sąd Najwyższy, wychodząc od pojęcia „bezpośredniości” zawartego w art. 123 § 1 pkt 1 k.c., uznał, że skutku w postaci przerwy biegu przedawnienia nie wywoła taka czynność, która formalnie spełniając warunki określone w art. 184 w zw. z art. 185 § 1 k.p.c., w istocie zmierza jedynie do spowodowania przerwy biegu przedawnienia. Dalej w uzasadnieniu komentowanego orzeczenia podkreślono: „kwalifikacja zawezwania do próby ugodowej jako czynności wypełniającej przesłankę bezpośredniości, o której stanowi art. 123 § 1 pkt 1 k.c., ale w znaczeniu potencjalnym, powinna być uzasadniona przede wszystkim zachowaniem dłużnika przed wszczęciem postępowania pojednawczego. Z tej perspektywy nie ulega wątpliwości, że pierwsze zawezwanie do próby ugodowej może jawić się jako czynność zmierzająca bezpośrednio (w sensie potencjalnym) do celu określonego w art. 123 § 1 pkt 1 k.c., jeżeli po wezwaniu dłużnika do spełnienia świadczenia nie udziela wierzycielowi jakiegokolwiek odpowiedzi, a zatem ostatecznie nie jest wykluczone zawarcie ugody w postępowaniu pojednawczym”. W dalszej części uzasadnienia wyroku argumentacja ta została dodatkowo rozwinięta.

IV. STANOWISKO SĄDU NAJWYŻSZEGO CO DO WŁAŚCIWEGO FORUM DO BADANIA CELU ZAWEZWANIA DO PRÓBY UGODOWEJ

Sąd Najwyższy w omawianym wyroku stanął na stanowisku, że właściwym miejscem badania celu drugiego i kolejnego wniosku o zawezwanie do próby ugodowej jest postępowanie rozpoznawcze, uznając, że sąd w postępowaniu pojednawczym nie ma kompetencji do badania, czy nastąpiło już przedawnienie roszczenia, ani weryfikacji podniesionych w tym postępowaniu zarzutów dotyczących bezzasadności roszczenia objętego wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej. Sąd Najwyższy uzasadniał

swoje stanowisko także faktem, że w postępowaniu rozpoznawczym sąd bada przedawnienia roszczenia jedynie na zarzut oraz że wykładnia przyjmująca możliwość badania przerwania biegu przedawnienia jedynie w postępowaniu pojednawczym pozbawiałaby drugą stronę kontroli instancyjnej oceny sądu rejonowego, że nastąpiła przerwa biegu przedawnienia roszczenia na skutek drugiego i kolejnego wniosku o zawezwanie do próby ugodowej.

Sąd Najwyższy zauważył także, że akceptacja takiej wykładni jak proponowana w niektórych orzeczeniach Sądu Najwyższego opowiadających się za badaniem skutku przerwania biegu przedawnienia jedynie w postępowaniu pojednawczym prowadziła by do sytuacji, że sąd rejonowy, który z zasady jest właściwy do przeprowadzenia postępowania pojednawczego (art. 185 § 1 k.p.c.), oceniałby kwestie materialnoprawne, gdy nie dojdzie do zawarcia ugody, w sprawie podlegającej rozpoznaniu w pierwszej instancji przez sąd okręgowy.

V. KOMENTARZ DO STANOWISKA SĄDU NAJWYŻSZEGO

Ze względu na to, że analiza Sądu Najwyższego dotyczyła dwóch kwestii, tj. samej oceny zawezwania do próby ugodowej jako czynności przerywającej bieg przedawnienia oraz właściwego forum do tej oceny, stanowisko należy zająć oddzielnie do każdej z tych kwestii.

Jeśli chodzi o pierwszą kwestię, krytyce należy poddać sam sposób uzasadnienia omawianego wyroku Sądu Najwyższego w części poświęconej zarzutowi naruszenia art. 123 § 1 pkt 1 k.c. Sąd Najwyższy, przyjmując w pierwszej kolejności, że „*de lege lata* stanowisko, że w świetle art. 123 § 1 pkt 1 k.c. zawezwanie do próby ugodowej przerywa bieg przedawnienia roszczenia – co do zasady – należy podzielić, jeśli chodzi o pierwszy wniosek o zawezwanie do próby ugodowej”, dał asumpt do tego, żeby sformułowanie to zaczęło być „własnym życiem”¹² i było wyrywane z kontekstu¹³, i przywoływane zarówno w stanowiskach procesowych stron, jak i w wyrokach sądów powszechnych. Taka redakcja uzasadnienia wydaje się tracić swoją retoryczną poprawność¹⁴ poprzez przyjęcie założenia, że istnieje jakaś „zasada” o przerywaniu biegu przedawnienia przez zawezwanie do próby ugodowej, podczas gdy taka zasada nie

12 Norma prawna po jej powstaniu „żyje własnym życiem”. Tak słusznie Ł. Błaszczak, J. Kuźmicka-Sulikowska, *Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności i wniosek o stwierdzenie wykonalności a przerwanie biegu przedawnienia roszczeń*, „Polski Proces Cywilny” 2012/2, s. 222. Tak samo należy ocenić niektóre orzeczenia, bowiem zawarte w nich wywody też zaczynają „żyć własnym życiem”. O wykładni, która zaczyna być „własnym życiem”, zob. T. Grzeszak, *Dobro osobiste jako dobro zindywidualizowane*, „Przegląd Sądowy” 2018/4, s. 35.

13 O niebezpieczeństwie wynikającym z „wyrywania z kontekstu” stanowisk zawartych w orzeczeniach Sądu Najwyższego zob. A. Szumański, *Spółki kapitałowe – przekształcenie akcji imiennych na akcje na okaziciela – wskazanie właściciela akcji mimo oznaczenia akcji jako akcji na okaziciela – ustalenie treści dokumentu akcji z punktu widzenia zachowania emitenta oraz nabywcy i zbywcy. Glosa do wyroku SN z dnia 27 lutego 2009 r., V CSK 319/08*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2010/5, s. 46 i n.

14 Na temat poprawności retorycznej uzasadnień orzeczeń sądów zob. S. Lewandowski, *Retoryczny wymiar uzasadnienia orzeczenia sądowego*, „Przegląd Sądowy” 2022/2, s. 16.

istnieje¹⁵. Tymczasem od Sądu Najwyższego można oczekiwać szczególnej dbałości o sferę motywacyjną orzeczeń¹⁶.

Dalsze wywody Sądu Najwyższego co do przerwania biegu przedawnienia przez wniosek o zawezwanie do próby ugodowej zasługują na pełną aprobatę. Słusznie Sąd Najwyższy wyraził postulat o konieczności badania nawet pierwszego zawezwania do próby ugodowej pod kątem „bezpośredniości” tej czynności w kontekście dochodzenia roszczenia. Tak sformułowana część omawianego rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego wpisuje się w szerszy krąg judykatów, które nakazują każdorazowo badać to, czy zawezwanie do próby ugodowej stanowiło czynność zmierzającą „bezpośrednio” do dochodzenia roszczenia, co należy oceniać przez pryzmat dotychczasowej postawy dłużnika¹⁷.

Pozytywnie należy ocenić także drugą część uzasadnienia omawianego wyroku Sądu Najwyższego, w którym zajęto stanowisko co do właściwego forum badania tego, czy zawezwanie do próby ugodowej przerwało bieg przedawnienia. Przyjęcie przez Sąd Najwyższy, że właściwym miejscem badania celu złożenia drugiego i kolejnego wniosku o zawezwanie do próby ugodowej jest postępowanie rozpoznawcze, można uznać za wyraz braku przekonania co do poglądów Sądu Najwyższego, że kwestię tę należy badać w postępowaniu pojednawczym, co już wcześniej spotkało się z krytyką w doktrynie¹⁸. Pogląd ten powinien mieć jednak także zastosowanie do pierwszego, a nie jedynie do drugiego czy kolejnego wniosku o zawezwanie do próby ugodowej.

Pomimo trafności analizy Sądu Najwyższego, w końcowej części rozważań co do zarzutów skargi kasacyjnej znowu nie do końca precyzyjnie stwierdzono, że „w konsekwencji zgodzić się należy ze stanowiskiem, że drugie i kolejne zawezwanie do próby ugodowej doprowadzi do skutecznej przerwy biegu przedawnienia, o ile da się je zakwalifikować jako czynności przedsięwzięte bezpośrednio w celu dochodzenia roszczenia (art. 123 § 1 pkt 1 k.c.)”. Poczynione już powyżej uwagi co do możliwości „wyrwania z kontekstu” takiego stwierdzenia pozostają aktualne, a przytoczony fragment orzeczenia Sądu Najwyższego może być wypaczany poprzez pominięcie

15 Tak słusznie A. Szlęzak: „Zasadą jest – bo tak właśnie stanowi ustawa – że przedawnienie przerywa tylko czynność podjęta «bezpośrednio w celu» określonym w art. 123 § 1 pkt 1 k.c.; dopiero wykazanie, że zapraszający do ugody miał taki cel na względzie, pozwala zaproszenie do ugody (pierwsze czy kolejne) uznać za przerywające bieg przedawnienia”, A. Szlęzak, *Zawezwanie do próby ugodowej...*, s. 16. W podobnym tonie zob. także J. Derlatka, *Zawezwanie do próby ugodowej a przerwanie biegu przedawnienia roszczenia*, „Przegląd Sądowy” 2019/6, s. 77, a także A. Żukowski, *Czy sąd rejonowy...*, s. 80. Odmiennie: K. Zawada, *Przedawnienie roszczeń...*, s. 18.

16 S. Dąbrowski, A. Łazarska, *Uzasadnianie orzeczeń sądowych w procesie cywilnym*, „Przegląd Sądowy” 2012/3, s. 20.

17 Zob. przykładowo orzeczenia: postanowienie SN z 10.04.2018 r. (II CSK 694/17), LEX nr 2488622; wyrok SN z 4.04.2019 r. (III CSK 103/17), LEX nr 2642795; wyrok SN z 15.11.2019 r. (V CSK 348/18), LEX nr 2773260; wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 5.03.2020 r. (I AGa 63/19), LEX 3104543; wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 22.01.2020 r. (I ACa 338/19), LEX nr 3021570.

18 F. Zedler, *Zawezwanie do próby ugodowej wyłącznie w celu przerwania biegu przedawnienia. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 27.07.2018 r.* (V CSK 384/17), „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2019/6, poz. 56, s. 3–16; A. Szlęzak, *Ponownie o obrocie „wierzitelnościami szpitalnymi” – na marginesie wyroku Sądu Najwyższego z 26.04.2019 r.* (V CSK 103/18), „Przegląd Prawa Handlowego” 2020/12, s. 13; A. Szlęzak, *Próba ugodowa jako przerywająca termin przedawnienia*, „Przegląd Sądowy” 2019/11–12, s. 27. Zob. także A. Żukowski, *Czy sąd rejonowy...*, s. 86 i n. i przytoczone tam poglądy judykatury. Odmiennie stanowisko, chociaż bez powołania się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, zajęli N. Boluk i B. Karolczyk. Zob. N. Boluk, B. Karolczyk, *I.4. Co dalej? Podsumowanie (w:) Postępowanie cywilne po nowelizacji. Komentarz dla pełnomocników procesowych i sędziów*, red. B. Karolczyk, Warszawa 2020, s. 38.

wywodów Sądu Najwyższego zawartych we wcześniejszych fragmentach uzasadnienia omawianego wyroku – w których słusznie przyjęto konieczność każdorazowej weryfikacji celu wniosku o zawezwanie do próby ugodowej przez pryzmat „bezpośredniości” tej czynności w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 1 k.c.

VI. O POTRZEBIE WYDANIA PRZEZ SĄD NAJWYŻSZY UCHWAŁY W SKŁADZIE 7 SĘDZIÓW

Przywoływane w poprzednim rozdziale artykułu nieścisłości uzasadnienia omawianego wyroku Sądu Najwyższego mogą prowadzić do dalszych nieporozumień¹⁹, a jak słusznie wskazano w uzasadnieniu omawianego wyroku, do zawezwań do próby ugodowej złożonych przed 30.06.2022 r., czyli przed zmianą art. 121 k.c.²⁰ zastosowanie mają dotychczasowe przepisy k.c. i k.p.c. dotyczące przerwania biegu przedawnienia roszczenia i skutków z tym związanych. Potencjalna wykładnia dokonana w ewentualnej uchwale Sądu Najwyższego może więc dotyczyć wielu tysięcy przyszłych spraw sądowych.

Powracając do postawionego w tytule artykułu pytania – analiza omawianego wyroku Sądu Najwyższego prowadzi do wniosku, że wciąż istnieje potrzeba wydania uchwały przez 7 sędziów Sądu Najwyższego w sprawie zawezwania do próby ugodowej, jaka miała zapaść w sprawie III CZP 43/22. Wniosek ten, niezależnie od poczynionych w poprzednim rozdziale komentarzy do omawianego orzeczenia, wzmacnia fakt, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego wciąż dochodzi do rozbieżności w ocenie skutków zawezwań do próby ugodowej.

W wyroku z 17.06.2021 r. Sąd Najwyższy przyjął, że każde zawezwanie do próby ugodowej powoduje przerwę biegu przedawnienia²¹. Wyrok ten spotkał się także z aprobatą Sądu Najwyższego w kolejnym orzeczeniu – z 12.01.2023 r., w którym stwierdzono, że w orzecznictwie „w zasadzie jednolicie przyjmuje się, mimo nieporozbawionej doniosłych racji krytyki ze strony nauki prawa, że wystąpienie z wnioskiem o zawezwanie do próby ugodowej jest jedną z czynności, które stosownie do art. 123 § 1 pkt 1 k.c. powodują skutek przerwania biegu przedawnienia. (...) skutek przerwania biegu przedawnienia, przewidziany w art. 123 § 1 pkt 1 k.p.c., następuje bowiem z mocy prawa (*ex lege*), w następstwie dokonania określonej czynności procesowej.

19 O przykładach „nieporozumień” w przypadkach wyrywania z kontekstu fragmentów orzeczeń zob. T. Zembruski, *Formalizm procesowy a skutki wadliwego oznaczenia pisma procesowego spełniającego wymagania środka zaskarżenia*, „Przegląd Sądowy” 2018/1, s. 18.

20 Ustawa z 2.12.2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 2459).

21 Wyrok SN z 17.06.2021 r. (II CSKP 104/21), LEX nr 3207835. Orzeczenie spotkało się w doktrynie z krytyką. Zob. B. Krupowicz, *Zawezwanie do próby ugodowej a przerwanie biegu przedawnienia – rozważania na kanwie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2021 r., sygn. II CSKP 104/21*, „Acta Iuridica Resoviensia” 2022/2, s. 163–180; S. Szejna, *Glosa krytyczna do wyroku Sądu Najwyższego z 17.06.2021 r., II CSKP 104/21*, „Rejent” 2022/9, s. 82–95.

Istotne pozostaje natomiast jedynie to, czy wniosek o zawezwanie do próby ugodowej został wniesiony skutecznie w tym sensie, że nie nastąpił zwrot wniosku, jego odrzucenie lub umorzenie postępowania pojednawczego²². W kierunku wykładni negującej możliwość badania w późniejszym procesie biegu przedawnienia przez zawezwanie do próby ugodowej skłonił się z kolei Sąd Najwyższy w wyroku z 26.04.2023 r.²³ W wyroku Sądu Najwyższego z 13.12.2023 r. przyjęto – bez rozwinięcia argumentacji, że „orzecznictwo rozszerzyło pojęcie czynności przedsięwziętej «bezpośrednio w celu dochodzenia» roszczenia na zawezwanie do próby ugodowej (przynajmniej pierwsze zawezwanie), lecz zawezwanie przerywa bieg przedawnienia pod warunkiem zawierania żądania określonego w sposób spełniający wymagania art. 187 § 1 pkt 1 k.p.c.”²⁴

W 2023 r. zapadły też trzy orzeczenia Sądu Najwyższego, w których opowiedziano się za każdorazową koniecznością badania pierwszego zawezwania pod kątem tego, czy stanowiło ono czynność zmierzającą bezpośrednio do dochodzenia roszczenia. W dwóch orzeczeniach wskazano, że w przypadku każdego zawezwania – niezależnie od tego, czy jest to pierwsze, czy drugie zawezwanie, **sąd jest zobowiązany do badania**, czy zachodzą przesłanki określone w art. 123 § 1 pkt 1 k.c., a więc również badania, czy jest to czynność, która potencjalnie może doprowadzić do realizacji roszczenia, oraz badania, jaki jest jej rzeczywisty cel²⁵. W trzecim orzeczeniu pogłębiono analizę i stwierdzono, że pierwsze zawezwanie do próby ugodowej może jawić się jako czynność zmierzająca bezpośrednio (w sensie potencjalnym) do celu określonego w art. 123 § 1 pkt 1 k.c., lecz gdy dłużnik po wezwaniu do spełnienia świadczenia zakwestionuje roszczenie wierzyciela i oświadcza, że go nie spełni, wówczas nie wydaje się, aby zawezwanie do próby ugodowej, nawet pierwsze, mogło być identyfikowane z potencjalną bezpośredniością, skoro wierzyciel wie, że i tak do zawarcia ugody nie dojdzie²⁶.

Za potrzebą podjęcia przez Sąd Najwyższy uchwały w składzie 7 sędziów przemawiają jeszcze dwa dodatkowe argumenty.

22 Wyrok SN z 12.01.2023 r. (II CSKP 776/22), LEX nr 3459164.

23 Wyrok SN z 26.04.2023 r. (III PSKP 25/22), OSNP 2023/11, poz. 116.

24 Wyrok SN z 13.12.2023 r. (II CSKP 97/23), LEX nr 3646725.

25 Postanowienie SN z 31.01.2023 r. (I CSK 2437/22), LEX nr 3518261; wyrok SN z 17.02.2023 r. (II CSKP 602/22), LEX nr 3549757.

26 Wyrok Sądu Najwyższego z 18.04.2023 r. (II CSKP 1118/22), LEX nr 3569427. Przy czym i to orzeczenie nie jest wolne od mankamentów, o których wspomniano w rozdziale 6 niniejszego artykułu. Sąd Najwyższy rozpoczął bowiem uzasadnienie tego wyroku od stwierdzenia, że „W orzecznictwie przyjmuje się, że na gruncie art. 123 § 1 pkt 1 k.c. czynnością przerywającą bieg przedawnienia roszczenia jest także złożenie wniosku o zawezwanie do próby ugodowej [...] Co do zasady stanowisko to należy podzielić, jeśli chodzi o pierwszy wniosek o zawezwanie do próby ugodowej”, by następnie wskazać na konieczność badania kwestii „bezpośredniości” nawet pierwszego wniosku.

Po pierwsze, art. 295 § 1 Kodeksu pracy²⁷ nie został zmieniony przez nowelizację k.c. z 2.12.2021 r.²⁸ wprowadzającą zasadę, że wniosek o zawezwanie do próby ugodowej jedynie zawiesza bieg przedawnienia roszczenia. Brzmienie art. 295 § 1 k.p. może zatem budzić wątpliwości, jakie skutki dla biegu przedawnienia mają zawezwanie do próby ugodowej oraz mediacja w sprawach z zakresu prawa pracy²⁹. Chociaż sprawy z zakresu prawa pracy należą do właściwości Izby Pracy Sądu Najwyższego, to wydaje się, że wydanie uchwały w składzie 7 sędziów Izby Cywilnej wpłynęłoby także na orzecznictwo Izby Pracy Sądu Najwyższego oraz sądów pracy.

Po drugie, pogłębiona wypowiedź Sądu Najwyższego w formie uchwały 7 sędziów na temat charakteru postępowania pojednawczego mogłaby mieć także znaczenie dla zawezwań do próby ugodowej złożonych po 30.06.2022 r. Słusznie w doktrynie zauważono, że rozwiązanie wprowadzone ustawą z 2.12.2021 r. nie wyklucza nadużywania zawezwania do próby ugodowej w celu kilkukrotnego zawieszenia biegu terminu przedawnienia³⁰. Artykuł 123 k.c. stanowiący podstawę prawną przerwania biegu przedawnienia uzależnia zaistnienie tego skutku od przedsięwziętej czynności „bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia”, a art. 121 ust. 6 nie wprowadza przecież takiego wymagania w odniesieniu do zawezwania do próby ugodowej³¹. Wątpliwości co do tego, czy po zawieszeniu biegu terminu przedawnienia przez zawezwanie do próby ugodowej termin przedawnienia kończy się z upływem roku (art. 118 zd. 2 k.c.), czy też zawezwanie jedynie przedłuża termin o czas, w którym jego bieg był zawieszony³², mogą znowu zachęcać do wykorzystywania instytucji zawezwania niezgodnie z jej celem.

VII. PODSUMOWANIE

Pomimo zmiany przepisów, problem związany z pozornie prostą instytucją procesową, jaką jest zawezwanie do próby ugodowej, „nie umarł śmiercią naturalną”³³, a biorąc pod uwagę takie terminy przedawnienia jak 6 lat (art. 118 zd. 1 k.c.) czy nawet

27 Ustawa z 26.06.1974 r. – Kodeks pracy (Dz.U. z 2022 r. poz. 1510 ze zm.), dalej: k.p.

28 Ustawa z 2.12.2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 2459).

29 Tak słusznie: M. Dziurda, *Przedmiotowy zakres przerwania biegu przedawnienia przez wytoczenie powództwa w sprawach z zakresu prawa pracy. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 15 grudnia 2021 r.*, III PUNPP 1/21, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2023/5, s. 60.

30 P. Sobolewski, *art. 123 (w): Kodeks cywilny. Komentarz*, red. serii K. Osajda, red. tomu W. Borysiak, Warszawa 2024, Legalis/el.

31 P. Sobolewski, *art. 123...*

32 P. Machnikowski, *art. 123 (w): Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2023, Legalis/el. Autor ten przyjmuje, że termin przedawnienia po przeprowadzeniu postępowania pojednawczego ulega przesunięciu na koniec roku kalendarzowego.

33 Takiej śmierci temu problemowi życzone. Zob. A. Szlęzak, *Ponownie o obrocie „wierzytelnościami szpitalnymi”...*, s. 13 i M. Strus-Wolos, *Postępowanie odrębne z udziałem konsumentów – czy potrzebne jest procesowe wzmocnienie ochrony konsumenta?*, „Polski Proces Cywilny” 2023/2, s. 297.

10 lub 20 lat (art. 442¹ § 1 i 2 k.c.) i zawezwania złożone przed 30.06.2022 r., na zgon tego problemu trzeba będzie jeszcze poczekać.

Na postawione w tytule artykułu pytanie w świetle poczynionych w nim rozważań należy więc odpowiedzieć twierdząco. Brak wydania przez Sąd Najwyższy uchwały 7 sędziów³⁴ w sprawie zawezwania do próby ugodowej negatywnie oddziałuje na jednolitość orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz orzecznictwo sądów powszechnych, a Sąd Najwyższy powinien się nie tylko troszczyć o to, by orzecznictwo sądów podlegających jego nadzorowi judykacyjnemu – a także jego własne orzecznictwo – było jednolite³⁵. Ujednolicenie orzecznictwa w sprawie zawezwania do próby ugodowej poprzez wydanie uchwały w składzie 7 sędziów jest pożądane, gdyż pozwoli Sądowi Najwyższemu zrealizować jego „publiczną misję”³⁶.

adw. Antoni Żukowski

Autor jest adwokatem (ORA w Warszawie) oraz doktorantem w Szkole Doktorskiej Nauk Społecznych Uniwersytetu Warszawskiego.

The author is an advocate (Warsaw Bar Association) and a PhD candidate at the Doctoral School of Social Sciences at the University of Warsaw.

e-mail: antoni.zukowski@gmail.com

ORCID: 0000-0003-3866-4753

34 M. Walasik przyjmuje, że niezależnie od charakterystyki uchwał Sądu Najwyższego, mogą one „*de iure* albo *de facto* służyć zapewnieniu jednolitości orzecznictwa i przyczynić się do unifikacji wyników wykładni prawa”, M. Walasik, *Uniwersalność wykładni prawa cywilnego materialnego i procesowego*, „Polski Proces Cywilny” 2023/2, s. 319–320.

35 W. Sanetra, *Jednolitość orzecznictwa jako wartość sądowego stosowania prawa i rola Sądu Najwyższego w jej zapewnieniu*, „Przegląd Sądowy” 2013/7–8, s. 11.

36 O „publicznej misji” Sądu Najwyższego J. Gudowski wypowiada się w następujący sposób: „Nie może być zatem wątpliwości, że jednolitość orzecznictwa – obok kontroli legalności – stanowi podstawowe zadanie Sądu Najwyższego, a kluczowym narzędziem umożliwiającym realizację tego zadania jest rozpoznawanie kasacji (skarg kasacyjnych). Publiczna misja Sądu Najwyższego wyraża się także w powierzeniu mu orzekania w sprawach wyborczych i referendalnych (art. 101 i 125 ust. 4 Konstytucji RP), unieważniania orzeczeń, podejmowania uchwał tzw. instancyjnych i abstrakcyjnych oraz wykonywania funkcji nadzorczych w stosunku do niektórych samorządów zawodowych (adwokatów, radców prawnych i notariuszy)”, J. Gudowski, *Sąd Najwyższy. Pozycja ustrojowa, funkcje i zadania (spojrzenie sędziego cywilisty)*, „Przegląd Sądowy” 2015/11–12, s. 25.

ABSTRACT

Keywords: *request for a settlement attempt, interruption of running of limitation period*

Is a resolution of seven judges of the Supreme Court still needed in the matter of a request for settlement attempt? Some remarks in the context of the Supreme Court judgment of 8 November 2023 (II CSKP 1650/22)

The article includes partly critical comments on the Supreme Court judgment of 8 November 2023 (II CSKP 1650/22) concerning the request for settlement attempt in the context of interruption of running of the limitation period. In the author's opinion, despite numerous statements expressed in judgments and legal scholarship, the issue which is the subject of the discussed Supreme Court decision has not been unequivocally determined, and the lack of the relevant resolution of seven Supreme Court judges still leads to discrepancies in jurisprudence.

Bibliografia

1. **Błaszczak Łukasz, Kuźmicka-Sulikowska Joanna**, *Wniosek o nadanie klauzuli wykonalności i wniosek o stwierdzenie wykonalności a przerwanie biegu przedawnienia roszczeń*, „Polski Proces Cywilny” 2012/2
2. **Boluk Natalia, Karolczyk Bartosz**, *1.4. Co dalej? Podsumowanie (w:) Postępowanie cywilne po nowelizacji. Komentarz dla pełnomocników procesowych i sędziów*, red. B. Karolczyk, Warszawa 2020
3. **Buczowski Przemysław**, *Zawieszenie biegu przedawnienia w prawie cywilnym w świetle noweli z grudnia 2021 r.*, „Ius Novum” 2022/3
4. **Dąbrowski Stanisław, Łazarska Aneta**, *Uzasadnianie orzeczeń sądowych w procesie cywilnym*, „Przegląd Sądowy” 2012/3
5. **Derlatka Joanna**, *Zawezwanie do próby ugodowej a przerwanie biegu przedawnienia roszczenia*, „Przegląd Sądowy” 2019/6
6. **Dziurda Marcin**, *Przedmiotowy zakres przerwania biegu przedawnienia przez wytoczenie powództwa w sprawach z zakresu prawa pracy. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 15 grudnia 2021 r.*, III PUNPP 1/21, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2023/4

7. **Giaro Maciej**, *Przerwanie biegu przedawnienia przez zawezwanie do próby ugodowej*, „Monitor Prawniczy” 2021/19
8. **Grzeszak Teresa**, *Dobro osobiste jako dobro zindywidualizowane*, „Przegląd Sądowy” 2018/4
9. **Gudowski Jacek**, *Sąd Najwyższy. Pozycja ustrojowa, funkcje i zadania (spojrzenie sędziego cywilisty)*, „Przegląd Sądowy” 2015/11–12
10. **Gutowski Maciej**, *Kiedy wniosek o zawezwanie do próby ugodowej przerywa bieg przedawnienia. Kilka uwag na kanwie postanowienia Sądu Najwyższego z 16.10.2020 r., IV CSK 107/20 (w:) Ius civile vigilantibus scriptum est. Księga jubileuszowa Profesora Adama Olejniczaka*, red. J. Haberk, J. Grykiel, K. Mularski, Warszawa 2022
11. **Kowalczyk Bartłomiej**, *Zawezwanie do próby ugodowej a przerwanie biegu przedawnienia – nowe ujęcie starego problemu*, „Monitor Prawniczy” 2022/8
12. **Krupowicz Bartłomiej**, *Zawezwanie do próby ugodowej a przerwanie biegu przedawnienia – rozważania na kanwie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2021 r., sygn. II CSKP 104/21*, „Acta Iuridica Resoviensia” 2022/2
13. **Kubas Andrzej**, *Przerwanie biegu przedawnienia przez czynność procesową – kilka uwag do art. 123 § 1 pkt 1 K.C. (w:) Qui bene dubitat, bene sciet. Księga jubileuszowa dedykowana Profesor Ewie Nowińskiej*, red. J. Barta, J. Chwalba, R. Markiewicz, P. Wasilewski, Warszawa 2018
14. **Lewandowski Sławomir**, *Retoryczny wymiar uzasadnienia orzeczenia sądowego*, „Przegląd Sądowy” 2022/2
15. **Machnikowski Piotr**, *art. 121 (w:) Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2023, Legalis/el.
16. **Machnikowski Piotr**, *art. 123 (w:) Kodeks cywilny. Komentarz*, red. E. Gniewek, P. Machnikowski, Warszawa 2023, Legalis/el.
17. **Sanetra Walerian**, *Jednolitość orzecznictwa jako wartość sądowego stosowania prawa i rola Sądu Najwyższego w jej zapewnieniu*, „Przegląd Sądowy” 2013/7–8
18. **Sobolewski Przemysław**, *art. 123 (w:) Kodeks cywilny. Komentarz*, red. serii K. Osajda, red. tomu W. Borysiak, Warszawa 2024, Legalis/el.
19. **Strus-Wołos Monika**, *Postępowanie odrębne z udziałem konsumentów – czy potrzebne jest procesowe wzmocnienie ochrony konsumenta?*, „Polski Proces Cywilny” 2023/2
20. **Szejna Sławomir**, *Glosa krytyczna do wyroku Sądu Najwyższego z 17.06.2021 r., II CSKP 104/21*, „Rejent” 2022/9
21. **Szłęzak Andrzej**, *Ponownie o obrocie „wierzycelnościami szpitalnymi” – na marginesie wyroku Sądu Najwyższego z 26.04.2019 r. (V CSK 103/18)*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2020/12
22. **Szłęzak Andrzej**, *Próba ugodowa jako przerywająca termin przedawnienia*, „Przegląd Sądowy” 2019/11–12

23. **Szlęzak Andrzej**, *Zawezwanie do próby ugodowej jako czynność przerywająca bieg terminu przedawnienia – na marginesie wyroku Sądu Najwyższego z 17.06.2021 r., II CSKP 104/21*, „Przegląd Prawa Handlowego” 2021/11
24. **Szumański Andrzej**, *Spółki kapitałowe – przekształcenie akcji imiennych na akcje na okaziciela – wskazanie właściciela akcji mimo oznaczenia akcji jako akcji na okaziciela – ustalenie treści dokumentu akcji z punktu widzenia zachowania emitenta oraz nabywcy. Glosa do wyroku SN z dnia 27 lutego 2009 r., V CSK 319/08*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2010/5
25. **Własik Marcin**, *Uniwersalność wykładni prawa cywilnego materialnego i procesowego*, „Polski Proces Cywilny” 2023/2
26. **Wolwiak Ireneusz**, *Przedawnienie roszczenia – ochrona czy przeszkoda w poszukiwaniu przedprocesowego rozwiązania sporu – cz. I*, „Monitor Prawniczy” 2022/1
27. **Zawada Kazimierz**, *Przedawnienie roszczeń. Ewolucja regulacji – aktualne problemy – potrzeba nowej regulacji*, „Przegląd Sądowy” 2023/1
28. **Zedler Feliks**, *Zawezwanie do próby ugodowej wyłącznie w celu przerwania biegu przedawnienia. Glosa do wyroku Sądu Najwyższego – Izba Cywilna z 27.07.2018 r. (V CSK 384/17)*, „Orzecznictwo Sądów Polskich” 2019/6
29. **Zembrzusi Tadeusz**, *Formalizm procesowy a skutki wadliwego oznaczenia pisma procesowego spełniającego wymagania środka zaskarżenia*, „Przegląd Sądowy” 2018/1
30. **Żukowski Antoni**, *Czy sąd rejonowy może zbadać cel złożenia wniosku o zawezwanie do próby ugodowej w postępowaniu pojednawczym?*, „Palestra” 2022/11